Број 119. У Новом Саду у среду 2. (15.) јуна 1910. Година XLV.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. на четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 25 п. на четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Појединим бројевима од петка цена је: за целу годину 2 круне, на целу годину 4 кр. за стране земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 121

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА у РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 20

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Како у Америци стичу милијоне.

Цинцината, држава Охајо, 16. (29.) марта 1910.

Мивула злогласна криза није остала без кобних последица по наш раднички народ Ова је многу нашу честиту породицу коначно упропастила и довела многе вољне Србе до просјачког штапа. О кризи сам на своме месту већ писао (из Њујорка), па неће бити на одмет, ако и овом приликом проговорим коју ногу и изнесем извесне занимљиве податке, јер су нам њене жалосне последице пружиле горког искуства, да се у будуће знамо опрезније кретати, швиндлерске, називи „банкере“ и такозване докторске „медикал институте“, па разне швиндлерске „голд-мајне“ и блоф компаније избегавати, а своју будућност паметније и на здравијој основици градити.

Још у почетку кризе (октобра 1907.) све независне новине писале су, да се северо америчким државама приближује велико зло, и да ће бити велике и дуге кризе, што су већ тада показивали октобарски јадни и црни дани. Тада се говорило, да су то прости политички маневри. Данас је доказано, да су то биле шпекулације разних „трустова“, које су им и упалиле, те ћу на концу овог дописа навести стварне цифре, да штовани читаоци „Заставе“ добију неког појма, како се згрћу милијони у Америци. Дочим у почетку 1908. г., када криза беше у највећем јеку, писаше неке српске америчке новине, које су стајале у служби шифкарташких банкира, да је „криза на измаку“, да ће рада бити и да се не треба ничега бојати; па онда опет: како је „рад у пуном јеку отпочео“ и т. д., не би ли задржали наше наивне раднике од исељавања, који су почели ову земљу јатомице напуштати и своје уштеде из банки вадити; што банкарима није ишло у рачун, јер су тај новац употребили на разне своје шпекулативне сврхе.

Тада су пале многе банке, које су са народним новцем шпекулативна подузећа предузимала. Пале су и неке, које имадоше по десетину милијона основне главнице и беху под извесном државном контролом. С њима су пали и сви они несавесни приватни банкирчићи — лоповчићи — који такође са улошкама шпекулисаше, а међу овима и далматински Хрват Франк Зоти, који је спискао три и по милијона круна сиротињског новца, а толико је кануло српских и хрватских крвавих радничких суза. Њега ни глава заболела није. Једном речи: пали су сви српски и хрватски шифкарташи, који су „најбрже и најјефтиније“, шиљали новац у стари крај.

Куриозма ради спомињем, да је остао једини Србин као победиоц, њујоршки агент Никола Лакић Херцеговац, који није ни чим шпекулисао него је поверене му уштеде својих муштерија улагао на похрану у државне банке.

Пао је и бивши највећи „Српски добротворни савез Србобран“ са 40.000 долара (К. 200 000) у дефицит, усљед пада свога благајника, покојног Боже Горсовића, некадањег чувеног и омиљеног банкара и шифкарташа у српским и хрватским радничким колонијама.

Таково јадно стање, трајало је пуне две године, па између тога времена, пали су и многи наши трговци, салонери, (пивничари) и буртови (станари). А наши јадни радници се до грше задужили. Многи се одметоше на „ђумповање и бумсовање“, (на вандровку и бежарење) јер их бурти газде, не могаше даље издржавати, без новца, разуме се и без рада.

Када су већ и ови јадници пропали: морално, материјално па и физично, тада је силом прилика пао и чувени „Др. Колинс медикал институт.“ Али на жалост, у брзо се дигао, јер је стекао новог газду — капиталисту

Но још пре пада злогласне „Колинсове фирме“, дошли су на ред разне бомбасте измишљене „блоф“ компаније, и тобож велике трговине, са разним новитетима, златним сатовима, хаљинама, импортираним дуваном, па са акцијама тобож златних руда, патент куферима и безброј других швиндлерских подузећа, која падоше, или своја врата за све то време затворити мораше.

Па шта мислите, какве су то компаније односно велике трговине, које фирме гласе као: „Amerikan Bazar“, „Watsh Credit Company“, — »Freush Watsh Co«, — „Amerikan Novelty Company“, — European Tabacco Company“, — „Adria Tabacco Company“ и т. д., и ко су им власници? Те се трговине састоје, из једне обичне канцеларијске собе, какове велике монументалне зграде, одакле се преписка врши, и где имају 1—2 узорка, својих артиклова. Чак ни намештај т. ј. канцеларијски сто и евентуални стелаж није њихов, него је под најам узет. А власници су им највећим делом браћа Хрвати, на жалост, пропале егзистенције, а нарочито пропали ђаци и трговци, назови доктори и новинари, дегредирани официри и натароши итд

Сви ови, како их наш трезвени радник прозвао „факини“, беху такође скрхани, јер нису имали кога „пунпати“ за пуне две године дана, те се њихов кужни зрак беше некако рашчистио, а радник је почео здравије и слободније дисати. Ове године отпочео је рад нешто живље скоро на све стране, те сад опет видимо, да су ти наши факини некако оживели, почеше опет да муте, мажу и лажу, јер их видимо, да са својим неваљалим огласима, поплавише скоро све американске српске новине. Опет се јављају људи, којима је мрско радити, који хоће да живе олако, варајући и крадући наше раднике. Овде морам навести, да сав тај швиндл долази из Њујорка, где је главно легло америчких лопова, народних гуликожа и пропалих банкара. А што је најжалосније, увек се нађе наших слепих људи, који наседају таковим лоповима.

Писац ових редака, имао је прилике, за време од преко две године дана његовог боравка у граду Њујорку, да лично упозна целу ту неваљалу гангу и багажу, а већ их је и народ провидео, те ће се покренути што већа акција, да им једном за свагда, пред целим радничким светом, скину њихову црну и кукавну образину.

О овој важној ствари донео је већ и решење у јучерашњој редовној скупштинској седници „Српске соколске дружине у Синсинети О“, и позваће се и остале соколске дружине, да се овом предлогу прикључе.

ПОДЛИСТАК.

ГОВОР † К. МИКСАТА

који је изговорио на прослави 40-годишњице му.

Много је говора било, који траже тајну мојих успеха. Овоме успеху је пак узрок врло јасан. У искрености је. Увек пишем оно, што ми је на врху језика. Чиним то можда и онда када ми то не би ваљало чинити. И сада ћу се тога метода држати.

Пре свега изјављујем, да је ово најлепши час минулих четрдесет година Но уједно и надовезујем, дах би волео овај час дати у залогу, да се за кратко време одвојим од њега, јер су ме силне хвале, измирна и фалерниска вина, која опијају, толико збунила, да не могу да се нађем у цвећу. И говорник сам слаб, а и нервозан сам; пред таком многобројном публиком још никад нисам говорио. Па онда и дуго траје. У Угарској је ваљда само свадба Турзо владике трајала толико дуго; трајала је преко годину дана.

У времена избора више сам пута прошао тако. Изгубио сам осећај према новцу. Тада сам дао жени буђелар, да ми она даје оданде по мало, док се не освестим и не уверим, да нисам спаија, док не знам опет разликовати петицу од форинте.

Дуго сам мислио о томе, како би добро било кад би ове силне хвале, ову лепоту, ово цвеће скупио у гомилу и дао пријатељима својим, да ми они после у току ово година што предамном је још, све мало по мало дају. — Била би то стална срећа. Али пошто до данас ни политичари не пронађоше начина, како би се могла направити штедионица од популарности, то ни ја нећу да лупам главу на овоме проблему, него ћу просто ставити се по средини. Наиме, из силних похвала извадићу свој део тако, да не бих био ни лажно скроман нити пак претерано сујетан. Замислићу себе у положају божић не јеле, коју накинђуре, украсе свачим, али зацело не ради дрвета. И кад би то дрво знало мислити, могло би рећи у себи: ова силна лепота је на мени само привремена. Кад свећице догору до ноката, насрнуће дечица на мене, поскидаће то с мене. Па најпосле и право имају — могао би рећи — јер најпосле за њих сам ја и окићен. То је истина, и ја се у томе погледу потпуно слажем са грофом Јованом Зичијем, односно са његовим у једној реченици збијеним програмом, — да не треба правити култус, него културу. А кад већ треба и лична култуса да буде, то је оправдан само онде, где је на корист култури. Ја се само зато помирујем са овом трговином — т. ј. без гриже савести, — јер видим, да је ова светковина само делимице моја, други део припада оним писцима, који или још нису ту, или долазе, или пак тек имају да дођу. Њихова је будућност, за њих вреди радити. Мени то већ не користи. Ја сам од прилике већ написао оно, што у мени беше. Пишући био сам свестан тога, да ми за то не припада нарочита заслуга, јер зато што човек љуби своју мајку, још никог нису похвалили. Ја само љубим своју домовину. То пак није истина, да сам радио четрдесет година. Ја сам се само веселио четрдесет година. А будућа генерација ће знати овај датум, као што су то и говорници изволели споменути, и то ће их подстрекавати. Ја сам једном рекао, — не знам да ли сам имао право, да поета постаје као и птица: од топлоте материнска тела. Онде где људи не воле поете, не рађају матере поете. Ја мислим, да мађарски народ није сталан. Час постаје неутралан према књижевности, час пак плане. Сви знаци показују, да он имаде две љубавнице. Једно је политика, у коју је залудио се; а кад год и сасвим полуди То је отмена дама. А друго је књижевност, мала

Сад пак трудићу се, да у што краћим потезима опишем, како се згрћу милиони у Америци, или: прави узрок ове дуготрајне и кобне кризе; а дотаћи ћу се и неких краћих статистичких података.

* * *

Чувени милионар И. П. Морган, тај „знаменити краљ финансија“ створио је силне „труст компаније“ у Америци. Међу прве и највеће спада паробродски и железнички труст. Остварењу истих највише је допринео и Е Х. Хариман, бивши „краљ железница“, а остварењу челичног и железног труста опет Андр. Карнеџи, „краљ челика“. Ови трустови су са више милијарди долара основне главнице организовани, те када се већ добро учврстише, тада су и добро снабдели своје велике магазине, а затим отпустише раднике својим кућама, да железнички и паробродски труст чини што бољи посео. То ћу овде и цифрама доказати. Уједно су рачунали, да ће после извесног времена звати нове раднике, као што већ данас чине, да их јефтино упосле и помогну осталим својим трустовима, да профитирају и на радничким плаћама. Дакле трустови су то вешто извели пред сам избор председника за Савезне Државе, да би целом свету преставили, са плаћеном штампом „политичку кризу“, а међутим су баш један другом помагали доћи до крвавог радничког новца.

А ево како: Чим су трустовне творнице отпустиле своје раднике, ови одмах у масама почеше бегати својим кућама, у таковзвани „стари крај“. То је паробродски труст једва дочекао, јер је имао слабу пословну годину, те је одмах подигао цену са 10 долара по шифкарти Тада је била просечна цена једне шифкарте 40 долара; а на основу статистичких података, иселило се одмах у прва три месеца нагла иселавања, преко 400 000 путника, дочим се у другој четврти године само нешто преко 200 009 иселише. Но узећемо округлу цифру, да се у једном полгођу иселило 600 000 путника у разне европске државе, а то чини са 40 долара по шифкарти 24 милиона долара. То су само шифкарте, а сад да видимо, колико дадоше ови путници за вожњу на железнице. Просечно је морао сваки путник 20 долара платити, јер су из државе Вашингтон, Монтане, Неваде, Аризоне, Калифорније и Орегон и 50 до 70 долара плаћали за сам железнички подвоз То је онда тих шест стотина хиљада путника платило своту од 12,000.000 долара.

Према томе, заједнички биланс оба труста показује примитак 60 долара по особи, што укупно чини:

600 000×60=36 000.000·— долара или: 180,000.000 — круна; пишем: сто осамдесет милиона круна. Три четвртине ове своте, а то је 135 милиона круна, добише ова два труста, од самих радника.

Сад се већина тих радника у великом броју опет враћају, а нема дана, да у Њујоршко пристаниште не стигне по једно-две лађе, са по 2—3 хиљаде радника, који ће опет исто толико морати потрошити, боље рећи задужити се, за свој повратак.

Како се пак сад опет око 100 000 путника досељују сваког месеца уприличио је то донекле и труст меса (кланица) који данас највиднију улогу играју у свим сред. сев. ам. државама, те знатно повисују цену меса.

Морган је и ту десна рука, свим тим великим трустовима меса, као што су кланице светскога гласа: Swift, Armour, Cudahy, Barlum, и т. д., па онда и огромним леденим магазинима, таковзаним „Cold Storage“, у којима држе месо преко годину дана, па заклану живеж, рибу, јаја и т. д. Све то купујемо под именом „свежа роба“, разуме се, ако је оног дана из леденице изнесена; након 2—3 дана почне се кварити, па смо присиљени јести, скоро у пола болесну храну

Врло добро рекоше једне овдашње новине: „Труст нам не само пије крв испод грла, не само што нас осиромашује, него још нам и здравље квари“.

Сада влада у Вашингтону довршује законски пројект, по којем би се трустовима онемогућио њихов незаконити рад и обилажење постојећих закона незаконитим средствима. Тај ће се пројект, већ идућег месеца подастрети конгресу на одобрење, који ће изазвати бурне дебате у конгресу и у сенату.

Комисија, која је израдила тај законски пројект, завирила је мало у један њихов ледени магазин у Бурзи-Цити, (код Њујорка) где је највеће стовариште животних намарница, да види шта се тамо ради и испита месо. Па шта мислите шта је тамо комисија нашла?!

Ја ћу штованим читаоцима само нешто изнети, да виде, како и овај труст уме вешто да згрће милионе. Комисија је нашла: 100.000 фунти младе пилетане, а толико и остале живине, па онда три милиона фунта разна меса и 20 милиона туцади јаја Труст је све то покуповао по доста ниске цене и за извесно време спремио у своје леденице, и на тај начин постигао да је месо знатно поскупело. Разуме се да су то чинили и сви остали трустови меса

Просечна цена месу је 16 центи фунта, дакле скоро са 100% поскупело је за задњих 6 месеци, или са 240.000 долара (К 1 200.000 —) скочила је вредност месу, које се само у тој једној леденици налази.

Пилетина се пре кратког времена продавала по 14—16 центи, а данас за 32 –36 центи фунта. Јаја су такођер невероватно јако поскупила Труст их је куповао по 12—16, а продавао по 36 и 40 центи туце, те је само из једне леденице зарадио на јаја преко 4,000.000·— долара, или преко 10 милиона круна

Држим, да је ово јасна слика: како се богате американски силници, или тачније рећи, како се гули — народ. И народ је прогледао, држао је скоро по свим већим градовима протестне зборове и донет је бојкот против — меса; али на жалост без икаква успеха. Многи нису ни окусили по 5 6 недеља меса, труст се бојкота није плашио, јер га видимо, да је баш на против још повисио своје цене, па ни саме претње од стране владе нису помогле. Зато се баш и не верује, да ће „чврста Тафтова песница“ погодити свемогућу господу трусташе, који целом Америком дрмају, јер зли језици говоре, да је он један од њихових главних компаниста — моћан и силан деоничар. „Good bye“!

Нови Сад, 2. јуна.

Хрватско српска коалиција на раскршћу. Делегати, које је хрватско-славонски сабор бирао за угарски сабор, треба да се реше на коју ће страну.

Добили до сад нису ништа, осим штипендија. Сад „Покрет“ хоће да се гради пред народом лоп и написао је чланак, у коме тражи, да влада учини нешто од оног што је обећала. Наравно, „Покрет“ осећа да је хрватско-српска коалиција доста вукла путање влади. Бирали су при накнадним изборима све саме владине посланике, (присталице народне странке); усвојили су предлог о новом изборном закону, у коме нема ни општег, ни тајног гласања. У опште су учинили већ и су више онога, што нису смели учинити.

Сад треба да пођу у Будимпешту на сабор, да тамо помажу Куенову владу, за коју ће морати и сувише да се брукају. Они су готови на то, али осећају да би добро било, кад би влада учинила мало од свог обећања, да не изгледају баш тако црни пред народом.

„Покретов“ чланак није написан одлучно. Он што иште, то иште више кроз зубе. Али Куен је научио да држи реда код својих политичких слугу, Зато су званичне „Народне Новине“ донеле чланак, у коме јасно кажу: Чекајте мало! Чекајте још! Сад нема ништа.

„Народне Новине“ веле, да не желе никоме давати нетражених лекција, али ипак мора нагласити, да хрватско - српска коалиција треба да буде опрезна. Са опрезношћу је она постигла своје досадање успехе; што је постигла, то је постигла у споразуму с баном и разуме се, само ће и даље постизати успехе у том споразуму. Али нека не нагли. Нека се стрпи. Гроф Куен има сад друга посла. Положај у угарском сабору није још разбристрен „те ће јамачно проћи још доста времена, док се министар-председник буде могао интензивније позабавити другим питањима но што су она, која треба у интересу уставног државног живота безуветно најпре решити“. Не треба пожуривати што се с успехом пожурити не може. На крају „Народне Новине“ не верују да ће коалиција насести онима који је гурају у наседање.

Ово је јасно речено. О главним стварима не може бити још за дуго ништа. — А шта ће на ово екзекутивни одбор коалиције и клуб посланика? То није тешко погодити. На овој раскрсници тешко ће се дуго и промишљати. Јер су на оном једном путу — ј а с л а. А онај пут који води народним правима, сувише је трновит. Куен је сигуран у своје људе. Кога је год до сад зауларио, тај се можда мало ребрио, али је ипак — вукао.

девојка чија је коса окићена класјем. Кад се тамо превари, амо се враћа. А најпаметније би било, кад би мађарски народ обе пригрлио стално. Не треба се то баш тако бојати од издржавања више жена.

Но, нећу се више противити, нећу да правим фразе, но ипак не могу се чинити пред свим похвалама, као да би све веровао. Јер кад би оне све истините биле, ја бих био читаво чудо. Али напротив ни то немојте желети, да вас ја уверим о неистинитости њиховој, јер бих ја тада још веће чудо био. Нисам ја, молим понизно, никакво чудо; обичан сам човек, који радо купи похвале за заслуге; за оне своје заслуге, шта више, примам ја и више. А ја нисам незахвалан, да не излијем срце и не рекнем, да сам пун хвале, да од радости и задовољства и сада кличем. У мени се комешају у овоме тренутку осећаји, за које немам речи. Не умем да изразим ни ону хвалу, ни ону топлину, коју је проузроковала ваша доброта. И чисто држим као елементарно, као нешто чудо творио; као да сам причао дотле, док нисам и ја упао у неки комплексум прича, а мој мали сто да ми рече — као оно мали коњиц Талтошев у причи —: Појаши ме драги мој господару, ја ћу те однети тамо, куда носим јунаке твојих прича.

И заиста донесе ме у ову сјајну салу. И заиста ћу ја причати. Био тако један човек, који је писао књиге, писао је приче у књиге и ове су се књиге разнеле, ишле, тумарале по свету, док се само тек једног дана не претворише у људе, и рекоше:

— Хајдемо и потражимо онога старога човека, који је оне приче испричао. И тада се скупише у једну сјајну салу. Била су тамо велика господа, научењаци, заставници државе, краљеви министри; чаробно беше све. И тада је старац морао ћутати док су му они причали много лепше ствари. Чудно је било све то. Приче старога човека сада је изгледало да су се остварile. Књиге искупише амо људе, који више нису прича. Но све то велим, могло би се тако даље наставити, кад ме не би чекала дужност, да се и појединцима захвалим на прослави, какву ни мислио нисам. (Долазе захвале.)

Волео бих свакоме по нешто лепо рећи, волео бих свакоме појединцу учинити добра, или свима скупа, дакле и онима, који ми сада не падају на памет, и онима, које видим и падају ми на памет Ја мислим, да ћу то погодити; да ћу погодити наиме оно, зашто сте се ви целу годину трудили, што сте ставили за своју сврху. Оно, што сте хтели да видите, т. ј. да вам се последњи пут захвалим и рекнем: Изволите се разићи кући са тим уверењем, да сте данас најпосле видели једног сретног човека.

У Будимпешти. **Д. Половић.**

Политички преглед.

Криза владе у Србији. Као што је познато Пашићева влада поднела је оставку, коју краљ Петар још није уважио. О оставци владе говори се врло разнолико. У политичким београдским круговима превлађује ово мишљење: Влада није остала у мањини, кад је била реч о изборној реформи То још не оправдава њено одступање, ако су неки владини посланици гласали против ње, јер није била строга на челна реч о кардиналном питању. Између Србије и Црне Горе није као што треба, али и то није чак прави узрок кризи, јер између краља и саме владе нема у томе никаквих диференција. У београдским политичким круговима постоји вест, да је узрок ове кризе посве други. Наиме, говори се врло озбиљно о томе, да је краљ Петар заморен и да хоће да сиђе са престола, у корист свог млађег сина, данашњег наследника престола. С тиме се један део владе никако не слаже и услед тога је криза. Ако ова влада остане, онда би то био знак, да је краљ Петар одустао од своје намере. Бележимо ову вест и ако нисмо у стању да јамчимо за њу.

Критско питање. Критско питање избило је свом снагом на површину и прети да изазове озбиљне велике заплете. На бојкот турски против грчких бродова и путника почињу Грци сличним мерама да одговарају И онако запетз односи између Грчке и Турске, све се јаче заоштравају. Силе заштитнице Крита виде сву опасност, виде да се решење тог питања не да више одлагати. Француска је прва пошла напред Изнела је предлог, да се опуномоћенници сила заштитница Крита састану у Лондону и ту поверљиво посаветују и одлуче, шта да се уради у том питању, те да трзавице већ једном престану. Русија и Италија пристале су већ на тај предлог Француске, сад се само још чека пристанак Енглеске, који ће без сумње данас а сутра бити. По том предлогу опуномоћенници Русије, Француске и Италије, састаће се у Лондону, и под председништвом енглеског државног секретара спољних послова Сир Едварда Греја, покушали би да нађу згодно решење критског питања. — Берлинска и бечка штампа врло су огорчене, што и Немачка и Аустроугарска нису добиле позив на ту конференцију. — Француски листови истичу, да је дипломација на чисто с тиме, да је питање критско врло тугаљиво, заплетено и кобно. Грчка влада затражила је заштите код сила, због бојкота турског против Грка. Силе заштитнице обећале су помоћ, а питање је, да ли је турска влада кадра тај бојкот да заустави. Привремене мере данас више не помажу, па пустили Крићане у сабор муслимане или не пустили. Свом жестином избило је на површину питање: Хоће ли Крит се припојити Грчкој или ће се на њему успоставити автономија под суверенством Турске о томе имају да реше силе заштитнице.

Српски народно-црквени сабор.

Седница од 1. (14.) јуна 1910.

У $^{3}/_{4}$11 часова отпочела је седница. Перовођа Вељко Лукић чита записник прошле седнице. Пошто нема нико ништа да примети на записник, оверовљава се. Пре дневна реда чита председник молбе, које су стигле овом сабору. Додељују се надлежним одборима. Прелази се на дневни ред. На дневном реду је извештај прорачунског одбора.

Известилац *др. Сава Путник* изјављује, да су са састављањем једног исправног прорачуна скопчане велике тешкоће. Овај одбор за прорачун не може примити одговорност за прошли одбор, јер у том прорачуну се види финансијска политика бивше већине. Зато одбор прима овај прорачун као подлогу само зато, да би избегао ванредно стање, тако звани ex-lex. Моли сабор да прими предлог одбора за прорачун.

Др. Јован Радивојевић-Вачић осврће се на говор известиоца, који је споменуо, да је прорачун прошлог одбора неисправан и нејасан, па је мислио, да ће и споменути оне ставке, које су им нејасне. Али ипак овај је одбор примио овај прорачун за подлогу, а овакав реферат је јединствен' јер како може одбор тако што примити, што му је нејасно. Не стоји то да прорачун није довољно образложен. Прорачун је довољно образложен и онај који се разуме у књиговодству, тај ће одмах разумети прорачун, који је бивши одбор поднео, јер прорачун се саставља из закључних рачуна прошле и претпрошле године. Референт је врло лако схватио ствар, кад је рекао, да му прорачун није јасан, јер такав реферат не може задовољити сабор. Прорачун се оснива на уредбама, које треба и референт да зна и познаје. Референту је главно било, да баци оптужбу на бивши одбор, ма да није могао доказати, да је прорачун неисправан. Тако се може говорити кроз прозор, да се кортешује, а не у сабору, где не треба да је главно клевета и лаж. Кад прорачун овај није исправан, онда је требао одбор поднети други прорачун и показати како треба саставити један исправан прорачун и такав поднети сабору. Из прорачуна се види јасно расход и приход, па се може утврдити колики је чист приход. Ако одбору шта није јасно, нека замоли бивше чланове саборског одбора, да буду при руци садашњем одбору, да га изведе из ове таме у којој се налази и да би имали један стварен прорачун. Референт је требао изнети она начела, којих ће се држати већина при састављању прорачуна. Радује се да је садашњи одбор ипак морао уважити прорачун бившег одбора, ма да му није јасан.

Буде Будисављевић одговара на говор дра Радивојевића-Вачића и изјављује, да је прорачун бившег одбора састављен на начелу расипања (?), а они ће саставити прорачун на принципу штедње (!) И он наводи, да су поједини ставови у прорачуну нејасни и нису довољно образложени.

Радосав Марковић покушава да докаже, да се овај прорачун, што је сабору поднесен, не оснива на реалној основи. Не само да неће бити чиста прихода, него ће шта више бити и пасиве, јер оне своте које су у прорачун уведене, неће фактично утећи у благајницу.

Др. Владислав Манојловић побија све ове тврдње. Бивши одбор имао је два начела при састављању прорачуна. Једно је и он сам заступао, а то је заступао и др. Миша Михајловић, па зато, што одбор није то начело усвојио, које је он заступао, није примио др. Миша Михајловић овај прорачун, а не зато, што прорачун није тобоже исправан.

Васа Муачевић говори, да прорачун није исправан, јер књиге нису тачно вођене, (радикални посланици довикују му: Па ту је књиговођа, па га питајте, да ли су књиге тачно вођене.

Прота Божидар Поповић говори, како самосталски посланици доказују, да неће све у благајницу ући, што је у прорачун уведено, јер се прорачун не оснива на стварној основи. Овај извештај је састављен по уговорима, што је склопљен приликом издавања закупнине земље, а то је тек реална основа, па ће тако утећи у благајну и оних 210 хиљада круна чиста прихода, за које тврде самосталци, да неће утећи. Противан је, да се прорачун саставља на три године, него предлаже, да се састави само на једну годину, јер се прилике мењају, па тако и потребе. Одбија сваку сумњу одбора за прорачун у исправност прорачуна.

Др. Радивојевић-Вачић говори, да рачуни од године 1908. још нису поднесени сабору, па стога већина треба прво да проучи те рачуне, па тек онда да говори о исправности прорачуна и о расипању.

Др. Пелеш још 1907. годинеммао је прилике да говори при прорачунској расправи и онда је изразио своје чуђење, што је саборски одбор знатно повисио издатке Верује, да је било потребно, да се 2—3 нова места попуни, али не мисли, да је толико потребно. Верује и одобрава саборском одбору, што је повисио плате чиновницима, јер су и животне намирнице поскупиле, па је морао и плате чиновницима повисити, само мисли, да је у том прешао границе (?)

Др. Мита Мушицки допушта, да због краткоће времена низу могли саставити посебан прорачун. Онда има два начина: или се каже, да ће месец два дана саставити нов, или примају прорачун бившег одбора уз њихову одговорност и у име бившег одбора изјављује, да примају потпуну одговорност. Прорачун не треба саставити на 3 године, него само на једну годину, па иако се сабор не састане после годину дана, нов прорачун ће саставити саборски одбор, јер иначе није могуће наћи покрића и за оне потребе, које се тек доцније покажу за потребне. Пошто није расправљен рад саборског одбора, није праведно казати, да је расипао, и кад саборски одбор каже, да има чиста прихода, а ви говорите да нема, онда се не може расправљати. Предлаже, нека већина прими тај прорачун само за 1910 годину' а они зато примају потпуну одговорност.

Др. Младен Пилић покушава да докаже, како је саборски одбор много трошио на оправке цркава.

Епископ Летић мисли, да се још не може критиковати рад саборског одбора. Не треба критиковати пре, него што саслушамо извештај саборског одбора и тек онда се може казати објективан суд Мисли, да сабор мирне душе може усвојити овај прорачун Пошто нико није противпредлог поднео, то се прорачун прима. Председник закључује седницу у три четврти на 2 часа и заказује идућу сутра, у среду у 10 часова.

Вести из места и са стране.

Шта нас је коштала војска при изборима?

На последњим изборима за државни сабор суделовало је војске свега 220 батаљона и 168 секадрона. Пут, шестодневна храна и други трошкови износе 16 милиона круна Да немамо Куена, а да имамо тајно гласање, свега тога не би било. А где су тек други трошкови?

Борба између Немаца и Чеха.

Борба између Чеха и Немаца све се јаче заоштрава. Немци не могу мирно да гледају, где Чеси из дана у дан напредују и јачају у сваком погледу. Власти ма колико да иду на руку Немцима не могу са овима заједно да спрече напредак Чеха. Са колико огорчења и насиља поступају Немци против Чеха, најбоље сведочи и један најновији догађај, који ћемо изнети. Из чешке вароши Лобошица јављају ово: Из Прага је стигло онномад овамо засебним возом три стотине чешких железничара, да одавде продуже пут у Требенице варош у Шлеској. Када су Немци чули, да ће се чешки излетници искрцати и у Лодошицу, искупило се њих више стотина и пођоше према железничкој станици. У путу сретоше више кола, која су носила чешке заставе и била украшена са чешким бојама. Одмах похваташе кочијаше, да збаце те чешке заставе и скину украсе са својих кола. Кад ови не хтедоше то учинити, они нападоше на кола, почеше батинама ударати по кочијашима и бацати на друм чешке заставе. Чеси су одважно бранили своје црвено беле заставице. У то стиже жандармерија и заповеди да се уклоне све чешке заставе. Жандармерија је међутим била заузела и цео простор око станице и све улазе у њу. Пропуштала је на станицу само оне, који су имали путну карту. Кад је стигао засебни воз са чешким излетницима, овима је најстрожије забрањено да излазе из вагона. Воз је морао одмах даље да иде. Ово насилно и безобзирно поступање и власти и немачког грађанства изазвало је међу Чесима само још веће огорчење. О том догађају биће речи и у аустријском сабору.

Вршачка седница у јавној борби.

Из Вршца добијамо ове редове: Као што је познато, и код нас је била врло огорчена борба при избору посланика за државни сабор. Исход избора је био тај да је дошло до ужег избора између националисте Хегна и Куеновца Ланга. Тај ужи избор биће ових дана и нема сумње да ће владини органи, власти и њени агенти прибећи опет свима могућим средствима, да Куеновац победи. И у кругу немачког нашег жењскиња врло је велико огорчење због насиља и претњи и оне се живо заузеле за овај нови избор. Ових дана одржале су договор, на коме се њих две стотине педесет жена и девојака искупило. Решиле су једнодушно, да бојкотују све јеврејске радње, јер су све ове уз Куеновца, и исто тако и све хришћанске радње чији су власници уз Куеновца Ланга. О овом бојкоту немачких жена и девојака врло се много говори по вароши и свако ко познаје националну свест вршачких Немаца, уверен је, да ће оне овај бојкот и извести.

Самосталски Клемен

Име му је Гајо Трифановић, а учитељ је у Малом Грацу у глинском котару. Зет је Светозара Прибићевића т. ј. има Прибићевићеву рођену сестру за жену. И то су му сва својства, јер других тај смртник нема, осим ако уважимо, да је ватрен и страствен Шнапсбурдер. С ракијом устаје'

с њом леже; с њом ручак залива, њоме бригу разбија; с њоме иде у школу и из ње, с њом иде и — — — то већ не можемо рећи, јер у цркву ретко, врло ретко иде. — Али да видите сад, како је његов шуре Прибислав доспео до владиних јасала, сад вам и Гајо постао једна нека врста величина. Он до душе признаје, и сам да он не може никад напред због сиромаштва духом, ал' ко вели: „Ако и кад већ ја не могу, могу други, само морају кроз мене". — И он вам води и предводи депутације, он тобож препоручује, он вам унапред зна, ко ће бити премештен и ко неће, ко ће аванзовати и ко неће и т. д. — Дакле, јесте чули ви сви, који протекције требате, који аванзовати желите или не мислите премештени бити, ето вам новог самостал ног Клемена, Гаје Трифановића, Прибићевићевог зета! Идите к њему! Он је у Малом Грацу задња пошта Маја Он ће вам чинити оно, што је Клемен чинио за франковце Ако је Клемен имао за леђи Франка, који му није био ни какав род, самосталеви Клемен Трифановић има за леђи Прибићевића, који му је шурак. На посао дакле, штребери!

Вале Ријан.

Суспендован адвокат.

Пишу нам из вуковарске околине: Код нас у Вуковару је долазио и Замека и сам државни одветник да преслушава небројено сведока, против др. Лазе Николића. Сада се већ поуздавније знаде, др. Лаза Николић је ово дана скинут са адвокатске части, али само за годину дана. Он има пуно прљавих својих ствари, па ће зацело дуже остати без адвокатске части. Неки сведоци тврде да код њега није све преварра него баш проста отимачина. Кад новац прими он признаје, али то више не да натраг, него тера само напоље Тако је тај велики школовани парцов ипак дошао у клопку, који је силне домове подривао, тако да ће се морати рушити, а хиљадама је само мало нагризао, али ће се доћи оправати. Његова браћа подрепаши на ово ћуте, па ви да би речи, али већ виде, да нема оне кортешке музаре, јер његова бавка док је постојала била је једино за то да обавеже људе за њега. Помоћу те бавке дође парцов и у сабор, из којега сада се скрапта и срди се што није биран за Пешту.

Један дионичар.

Утакмице у лету.

Већ седми дан како се у Будимпешти такмиче у лету. Прву награду за дуго лећење од хиљаду круна добио је Француз Вагнер. Летио је 2 сата 3 минута и 47 секунада У лету је други био Белгијанац, Кине. Издржао је у висини сат, 44 минута и 50 секунада. Вагнер је и у лећењу за даљину добио прву награду од хиљаду круна. Превалио је пут у ваздуху од 129 километара и 58 метара. За њим је други био Кине, који је прелетио 103 километра и 7 метара. Француз Алфред Фрај на Фармановој сандучној крилатици пењао се у висину од 198 метара. Добио је награду од хиљаду круна. Други је био Француз Летем на својој крилатици „Антоанети". Издигао се на 151 метар висине. Трећи је био Паулан, а госпојица Ларош четврта; издигла се на 130 метара. У брзини је Летемов лет однео победу. Летео је брзином од 75·52 километра на сат. Добио је награду од хиљаду круна. Други је био Вагнер Летио је 67·28 километара на сат. Добио је награду од 400 круна. — И на овим утакмицама се показало да су Французи до сада најбољи крилатићи у свету.

Есперантисте у Барселони.

До сад је у Европи до двадесет међународних конгреса одржано за ширење међународног језика есперанто. Овогодишњи конгрес одржан је у Барселони у Шпањолској. Конгрес је донео одлуку да се позову све трговачке коморе у Европи, да уведу за саобраћајни језик у трговачким пословима међународни језик есперанто. До сада до две хиљаде часописа излазе на томе језику. Конгрес у Барселони је последњи те врсте у Европи. Догодине одржаће се већ у Америци, и има наде да ће есперантски конгреси у америчком трговачком свету наћи на плодно земљиште.

Лек против сушице.

Како јављају из Копенхага, др. Пфаненштил је пронашао лек против сушице и да је тај лек код више болесника употребио и то са веома повољним успехом. Било би већ крајње време, да се стане на пут тој немилосрдној бољи, која силне жртве годишње покоси са овога света.

Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

Трговина.

Нови Сад, 2. јуна 1910. године.

Пшеница прве квалитете стара 22 к — п до — к —
Пшеница нова — к — п до — к — п.
Пшеница средња — к — п — до к — п.
Пшеница лакша 20 к — п до — к — п.
Чаполица нова 18 к 20 п до — к — п.
Јечам нови 10 к 10 п до 10 к 20 п.
Зоб стара 14 к — п до — к — п.
Кукуруз у крну 10 к 40 п до — к — п.
Кукуруз у клипу нов — к — п до — к — п.
Жито 184 к — п до — к — п.
Сланина 180 к — п до — к. — п
Сланина паљена 180 к — п до — к п
Пасуљ 16 к — п до 18 к — к
Јаребица — к — п до — к — п
Свињи угојени тешки 120 до — п.
Свињи средњи . . 116 до — п.
Свињи лаки . . . . 108 до 112 п.
(метар. мерица — 100 кил.; кил.)

Теоци 80—82 по комаду.
Овци пар 34 36 кр. пар.
Јагњци 52—56 по пару.

Стање воде под Новим Садом.

1. јуна било је . . . . . 5·10
2. јуна било је . . . . . 5·09

На женским клиникама показала се свуда позната горка вода ФРАЊЕ ЈОСИФА као најмилије средство за чишћење. Чак и најосетљивије болесница узимају то природно средство радо, јер изврсно дејство наступа после кратког времена сигурно без икаквих непријатних појава и дејства. Сванцони и многи други чувени заступници за женске болести хвале добра својства природне горке воде Фрање Јосифа. — Купује се у апотеци, дрогерији и продавницама минералних вода. 342 1—2

ЗАСТУПНИКЕ
уз сталну плату и провизију тражи
Равнатељство
осечке међусобне припомоћне задруге
у Осеку I. 707 1—3

Галантеријска трговина
МИЛАНА ИЛИЋА
(код НЕВЕСТЕ)
У ВУКОВАРУ
потребује **једног помоћника** који 3—5 година сервира у тој струци и да је вичан намештању излога; који може одмах ступити има првенство. 706 1—3

Пештанска Банка
тражи у свима местима
МАРЉИВЕ ЗАСТУПНИКЕ
за продају гарантованих срећака. Код тога посла може лако **20—50 круна дневно** да се заслужи. Понуде имају се слати на
Effektenbank
703 1 6 Budapest V., Honvédgasse 4.

Бр. 10 ex 1910.

Стечај.

Ковинско српско црквено певачко друштво расписује стечај за друштвеног

ХОРОВОЂУ,

Годишња плата износи дванаест стотина круна. Осим тога право на једно годишњу користицу и од сваког венчања и погреба — кад друштво пође — пет круна.

Ако је хоровођа вољан и вредан давати приватне часове на гласовиру и виолини имаће знатну сигурну зараду.

Компетенти треба да знају српски говорити и писати, а свршене конзерватористе имају првенство.

Рок стечају Петровдан т. г., све остало може се дознати од друштвеног председника.

У Ковину (Temes Kubin) о Спасову дану 1910.

Арон пл. Деспинић
председник.

704 1 - 3

Једна отмена трговачка кућа у Београду
треба
Куварицу и собарицу,
по могућству да је мајка, и ћерка, или свака за себе, обратити се на
Ђ. Танасковића и Богдановића
705 1—3 Београд.

Јавна захвала.

Дубоко ожалошћена смрћу верне љубе, матере, сестре, тетке и мајке

Милеве Ћирић

рођ. Поповић

не можемо пропустити прилику а да се овим путем не захвалимо свима онима, који су нам своје саучешће у дубокој нам тузи за непрежаљеном покојницом указали.

Нека је хвала преч. г. Јефти Петровићу овдашњем пароху, који је својим дирљивим говором над одром покојничиним тугу нам блажио; као год и преч г. Јосифу Протићу адм. парох. из Торне, г. Стевану Вукадиновићу овдашњем учитељу. г. Мати Мудрићу учитељу из Нађлака, који су милу нам покојницу опојали. Нека је хвала председнику ове црквене општине Пери Лунгулову, који је за ову тужну прилику чланове одбора и скупштине сазвао, који су при погребу корпоративно учествовали и покојницу до вечне јој куће испратили. Захваљујемо свима многобројним пријатељима, познаницама и пратиоцима, који су присуством својим при тужној прилици овој врлој покојници последњу почаст указали.

У Батањи 29 маја (11. јуна) 1910.

699 1—1 **Уцвељена породица.**

КО ЖЕЛИ ЛЕПИХ И
здравих дрва цепаница
и пригли, растове и брестове грађе особито за коларе, нека се обрати на
Косту Н. Недељковића
593 4—4 у Босут (Славонија).

ПУШИТЕ И ЗАХТЕВАЈТЕ
најбољи и најздравији цигар папир

„Redly"
Добија се у свима трафикама.
1604 56 100

Оферирам без обавезе орасе,
лепу робу по 100 кила бруто, за нето по 20 форинти са мог стоваришта у Панчеву. — Уједно потребујем **СТАРИЈЕГ ПОМОЋНИКА** са лепим рукописом
Јован Поповић
709 1—2 код Арапина Панчево.

Издајем свој салаш
на више година под закуп,
уједно продајем
своју ПАРНУ ВРШАЋУ МАШИНУ
(Selbstwanderer) употребљена је 3 године. Фабрикат „Хофхер и Шранц". — Усев као и здања ко желе видети, нека се обрати писмено или усмено на власника
Ђиру Марцикића
708 1—3 Горњи Ковиљ (Felső Kabol)

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.